

GÖY QURŞAĞI

№ 2 (59)-2017

UŞAQ JURNALI

Cırt dan və dostları

*İ*ncəhörüm həmişə sözün düzünü deyib, indi də deyir: "Cırt dan heç zaman bu tamaşadakı kimi ağıllı, qoçaq, cəsarətli və yaraşlıq olmamışdı. Heç zaman... Heç bir Cırt dan bu qədər alqış qazanmamışdı. Heç bir nağılda və bu nağılın söyləndiyi heç bir əsrdə Cırt dan bu qədər rəng, bu qədər rəqs, bu qədər dost görməmişdi". Dediklərimin altından cəsarətlə imzamı qoya bilərəm.

İncəhörüm

28 aprel, 2017-ci il, Gənc Tamaşaçılar Teatrı

Aprilin 28-də Gənc Tamaşaçılar Teatrında F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının və Nizami rayon Uşaq Gənclər Yaradıcılıq Mərkəzinin birgə hazırladığı "Cırdan və dostları" adlı nağıl-tamaşa göstərildi. Teatrın foyesində dünya xalqlarının nağıllarından ibarət kitab sərgisi və istetdadlı uşaqların müxtəlif dünya xalqlarının nağıllarına çəkdiyi rəsm əsərləri və əl işlərindən ibarət sərgi təşkil edilmişdi.

Tədbirdə UNİSEF-in Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Edvard Karvandin, Rusiya Mədəniyyət və İnformasiya Mərkəzinin əməkdaşları, Nəsimi rayon İcra Hakimiyyətinin nümayəndələri, Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları, balacaların sevimli yazıçıları - Sevinc Nuruqızı, Gülzar İbrahimova, Aygün Bünyadzadə, Elvira Məmmədli və Xalq rəssamı Arif Hüseynov iştirak etdilər. Tamaşa boyu Cırdanla dostları nağıl personajları ilə görüşdülər və müxtəlif dövlətlərin rəqsləri nümayiş olundu.

Tamaşanın sonunda F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi Şəhla Qəmbərova, Nizami rayon Uşaq və Gənclər Yaradıcılıq Mərkəzinin direktoru Qəti Lalə, Xalq rəssamı Arif Hüseynov və uşaq yazıçısı Sevinc Nuruqızı uşaqları bu gözəl tamaşa münasibəti ilə təbrik etdilər.

Bəzən düşünürəm ki, kitablar-la küləklər arasında böyük bənzərlik var. Kitablarda küləklər kimidir. Bir ölkədən digərinə keçə, özləri ilə sevgi, səadət, mərhəmət daşıya bilirlər. Yaxşı kitab tək bir xalqa aid ola bilməz. O, bütün xalqlara aiddir. O, öz üzərinə düşən xeyirxah missiyanı yerinə yetirmək üçün sərhədlər adlayır, maneələrə sinə gərir... Və milyonların həyatında özünə yer tutur. Yaxın dost,

mehriban bələdçi olmağı bacarır...
F.Köçərli adına Respublika Uşaq kitabxanası martın 17-də Ukrayna Milli Uşaq Kitabxanası ilə "Azərbaycan-Ukrayna: Dostluq kitabdan başlayır" layihəsi çərçivəsində skayp-görüş keçirdi. Görüşdə Ukrayna uşaq yazıçısı, illüstrator S.Rudikova və jurnalist, yazıçı, illüstrator İ.Kiriçenko, kitabxananın əməkdaşları, oxucuları, Azərbaycan uşaq yazıçısı Solmaz Amanova və xalq

rəssamı Arif Hüseynov, 134 sayılı məktəbin 4-cü sinif şagirdləri, kitabxana əməkdaşları iştirak edirdi. Skayp görüşdə uşaqlar hər iki ölkənin yazıçı və rəssamları ilə tanış oldular. Kitablarda çəkilmiş rəsmlərin dili ilə öz fikirlərini söylədilər. Sonra hər iki tərəfdən rəssam və yazıçılar kitablar, rəsmlər haqqında uşaqlarla söhbət etdilər. Ukraynalı uşaqlar Azərbaycan uşaq yazarlarının, 134 sayılı məktəbin 4-cü sinif şagirdləri isə ukraynalı müəlliflərin kitabları haqqında fikir mübadiləsi apardılar. Kitablara bağlı keçirilən viktorinada hər iki tərəfdən uşaqlar çox fəal iştirak etdilər. Tədbirin sonunda "Sən tək deyilsən", "Oxu-

yun, oxuyun" mahnılarının sədası altında flaşmob gerçəkləşdi.

Ukrayna Milli Uşaq Kitabxanasının baş direktoru Alla Qordiyenko, F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru Şəhla Qəmbərova təşkil olunan skayp görüşlə bağlı öz təşəkkürlərini bildirdilər və qeyd etdilər ki, kitablar dostuq körpüsü kimi bizi birləşdirir, düşündürür, biz daim onlardan öyrənirik. Şəhla xanım qarşıdan gələn 21 mart Beynəlxalq Novruz Bayramı münasibətilə bütün Ukrayna xalqına xoş günlər, aydın səma, işıqlı gələcək və sülh arzuladı.

Əvvəli ötən sayımızda

Əriyin dediyini eşidən Alma acıqlanıb qışqırdı:

— Ey qarnı vərəmli, yaxası yarıq! Sənin paltarın tozcludur, özün də torpaq dadı verirən. Xasiyyətini bilə-bilə yenə özünü öyürsən. Səni yeyənin qarnı şişər, cürbəcür dərdə, bəlaya düşər. Mənim isə adımla Alma qoyublar: üzüm al-qırmızıdır, paltarım atlasdandır. İki sevgilinin arasında mən hamıdan məhrəməm. Mən olan məclisdə heç kim məni qoyub başqa meyvələrə əl vurmaz.

Alma bu sözlərlə öyünməkdə ikən Armud irəli çıxıb dedi:

— Ey ara qarışdıran Alma! İftixara layiq olsaydın, adın alma yox, al olardı. Mənim adımla isə lətif Armud qoyublar. Yaxşı xasiyyətim var, məni nuşcanlıqla yeyərlər. Hər xəstəyə şafa, hər dərdə davayam.

Armud özünü bu cür tərifləyərkən birdən Üzüm onun sözlərinə qəzəbləndi və Armuda belə dedi:

— Ey qarnının qurdundan rəngi saralmış, ey zəiflikdən başı yekəlməmiş! Özün dərdli ola-ola özgələrə necə əlac edə bilərsən? Keçəl dərman bilsəydi, öz başına əlac edərdi. Əvvəlcə get öz dərdini sağalt, sonra da başqalarına şafa ver. Mənim adımla isə Üzüm qoyublar. Səbzə, kişmiş, mövüc məndən olur. Meyvələr içində mən hamıdan əzizəm. Sirkə də məndən olur, halva da, şərab da. Kef məclislərinin ziynəti də mənəm, mən!

Heyva bu danışığı eşidən kimi hirsindən rəngi sapsarı saraldı, Üzümə belə dedi:

— Ağzını yum! Yoxsa dilin lal olar! Səndən hazırlanan şərabı içən adamın həm pulu gedər, həm abır-həyası, axırda hamının gözündən düşüb müflis olar, qəmə, qüssəyə batar.

Ləzzət də desən məndədir, dad da, yaxşı ad da. Bütün bağ və bağçanı mənim ətrim bürüyüb: məni bəzək üçün taxçalara düzür, hər bir ölkəyə aparıb, gözəllərə töhfə verirlər.

Heyvanın öyündüyünü eşidən Narınc dilə gəlib dedi:

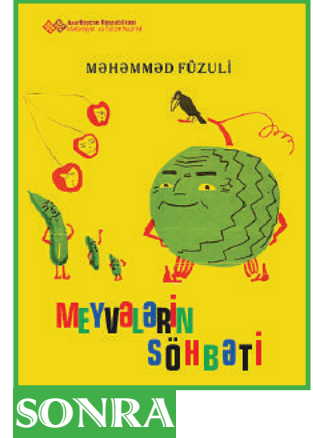
— Ay yazıq! Utanmırsan belə sözlər danışmırsan?

Özündən xəbərin yoxdurmu ki, kinindən rəngin saralıb? Hamı səni lağa qoyur, sən isə özünü tərifləyirsən. Qarnın qurdla dolub, bədənin qurdlara məskən olub. Mənim isə adımla Narınc qoyub, əynimə elə gözəl paltar geydiriblər ki, həmişə bu paltarım ilə fəxr edirəm. Elə bircə şəklimə baxanın xoşu gələr.

Turunc onun sözlərini eşidib dilləndi:

— Ey yazıq! Paltar nədir ki, onunla fəxr edirsən?

Eşşəyin üstünə zərli, naxışlı palan qoymaqla eşşək çönüb adam olmaz. Mən böyük adamların çox xoşladığı meyvəyəm, yemişlər içində padşaham. Bağdakı meyvələrin başçısı, cırağıyam. Rəngim həmişə yaşılıdır, görkəməm təza.

Bu sözləri eşidən Nar, Narınc ilə Turuncun fəxr etdiklərinə gülüb dedi:

— Bu danışqlar, puç arzular nədir? Rəngə qalsa, mənim meyvəmin, çiçəyimin rəngi hamıdan əladır. Tərifə layiq bir şey varsa, o da mənim turş-sirinliyimdir. Mən özümü tərifləyib deyirəm ki, Narınc ilə Turunc nökrəm, heyva ilə Alma qulluqçularımdır.

Nar özünü bu cür tərif etməkdə ikən bağda Xurma bunları eşitdi, hirsələ ayağa qalxdı, Narın üstünə qışqıraraq dedi:

— Az təriflə özünü, sən belə tərifə layiq deyilsən! Amma mən bütün Ərəbistanda və başqa ölkələrdə məşhürəm, məni Misir və Şam ölkələrindən hər yerə sovqat aparırlar. Məni xoşladığı üçün cürbəcür adlarla çağırırlar.

Xurma özünü tərifləyib qurtaran kimi Badam qeyzlə nəra çəkib dedi:

— Ey səyyah Xurma, sənin pisliyin elə ondadır ki, heç vaxt bir yerdə qərar tutmırsan; gah bağdadlı olursan, gah isfahanlı. Sənin bu tərifini eşidib lap əridim. Mənim isə o qədər yaxşı xasiyyətim var ki, sadalamağa utanıram. Abinabat, noğul, halva məndən hazırlanır.

Püstə bunları eşidib ağzını açdı, Badamı bu sözlərlə acıladı:

— Ey kinindən ağzı yumulu, arından üzü örtülü Badam! Səndə səxavət az, xəsislik çoxdur. Minlərcə dəş dəyməyincə sınırmırsan. Mənim isə ağzım qönçə kimi açıqdır. Məni yemək istəyənlər heç vaxt əziyyət çəkməzlər.

Bundan sonra Fısdıq, İyda, Şabalıd, Fındıq, İnnab, Tut, Albalı, Əncir, Zoğal, Qoz, Lumu sözə başlayıb hərəsi özündən bir əfsanə danışdı.

Şaftalı deyirdi: padşaham, Fısdıq deyirdi ki, ulduzlar içində Ayam. Qoz deyirdi: mən şaham. Fındıq deyirdi: şahənsaham. Lumu deyirdi: mən bu bağın sevimsiziyəm. Şabalıd deyirdi: pəhləvanam. Əncir deyirdi: dünyada məşhürəm, İnnab deyirdi: gözələm. Zoğal deyirdi... Albalı da özünü tərifə başladı, Tut da tuti quşu kimi

dil-dil ötdü.

Dincəlib ləzzət almaq üçün bağa səyahətə gəlmiş alim şəxs bağdakı bu səs-küyü eşidib orada qalmaq istəmədi, evinə qayıdarkən yolu bostana düşdü. O, bostanı elə bir vəziyyətdə gördü ki, az qaldı bağı çatlasın. Burada Xiyar özünü tərifləyir, bacarığından danışıb deyirdi:

—Mən ürək yanğısının dərma- niyam, məni yeyənlərin ürəyini sərirlədirəm.

Bunu eşidən Gərmək özünü Xiyara tutub dedi:

— Ay zalım, bu tərif nədir eləyirsən! Sənin bircə quru addan başqa nəyin var? Dadın camış əti dadı verir. Tərifə mən layiqəm ki, həm xəstələrə səfa, həm ürəklərə səfa verirəm.

Gərməyin tərifini eşidən Qarpız elə nəyə çəkdi ki, dəniz kimi cusa gəldi. O dedi:

—Məgər bu xasiyyətlər məndə yoxdur? Mən sinələrə səfa, gözlərə işıq verirəm. Qızdırma və baş ağrısının

dərmaniyam. Rəngim qırmızı, suyum saf və şirindir.

Bunları eşidən Qovun hiddətləndi. Qarpıza verdiyi vəzirliyi, Gərməyə verdiyi vəkillik mənsəbini əllərindən aldı, Xiyarı mülazim, Şamamanı xadim rütbəsindən qovdu və bostançıya əmr etdi ki, bunların cəzasını versin. Xiyarın qabığını soydurub, ixtiyarını əlindən aldı, Gərməyə bir neçə yerdən yara vurub parçaladı, Qarpızı aradan böldü, Şamamanı bir kənara atıb dedi:

—Bu bostanda sizin şahınız mənəm, bütün meyvələrin başçısıyam! Ətrimin, tayı-bərabəri yoxdur.

Xülasə, Qovun özünü o qədər təriflədi ki, axırda öz-özünə hirsələnib başını yardı. Bunları görüb eşidən alim özünü öyən, lovğalananlara nifrət edərək bostandan çıxdı və gedə-gedə öz-özünə deyirdi:

—Axı bu öyülmələr, deyişmələr hamısı yersizdir. Hamı bilir ki, hər bir meyvə özlüyündə xeyirlidir, özünə məxsus dadı, xoş ətri, ürək açan rəngi vardır.

Yoxdur həvəsi

Gördüm gedir damadama
Çanaqlıbağa,
Başına şəh dama-dama.
Mən girdim bağa
Dedim: — Oxşadın uzaqdan
Naxışlı daşa.
Çıxaq gedək biz bu bağdan,
Gəl bizlə yaşa!..
Əvvəl bərəlti gözünü
O, acığından.
Sonra gizlətdi özünü,
Çıxmadı qından.
Lal oldu çanaqlıbağa,
Kəsildi səsi.
Yəqin bizdə yaşamağa
Yoxdur həvəsi.

Bakı küləyi

Bakıda axşam, səhər,
Küləklə dolur şəhər.
Küləklər çox-çox olur,
Gah əsir, gah yox olur.
Küləklər gecəyarı,
Göyə sovurur qarı.
Çovğunlu, qışlı olur,
Bəzən yağışlı olur.
Külək əsəndə yayda,
Birdən ən isti ayda,
Çevrilib sərin yelə,
Əsir belədən-belə.
O sanki bir quş olur,
Miz üstə qonmuş olur.
Əsir yeni əsərin,
Üstündə sərin-sərin.

İlqarın cibləri

Anam yuyanda dünən,
Paltarını İlqarın
Nələr çıxdı bilirsən,
Ciblərindən şalvarın...
Marka, pozan, yekə biz,
İlan qabığı, ilbiz,
Sınıq balaca çəngəl,
Bir iris, neçə noğul.
Anam dedi:— Bura gəl,
Bunlar nədir, ay oğul?
At bunları bir yana
Cibi pis hala salıb.
İlqar dedi:— Ay ana,
Lazım olar, qoy qalıb.

Dayan, yay!

— Nə tez köcünü tutdun,
Nə tez bizi unutdun?
Gözlərimdə gur işıq,
Biz səndən doymamışıq.
Hanı o xoş çağların?..
Yanımda uşaqların
Çimərdin çayda, göldə,
Gəzərdin düzdə, çöldə.
Toplayardıq çiçək, gül,
Qal bizimlə sevin, gül!
— Uşaqlar, darıxmayın!
Bitdi fəsili yayın.
Hər vaxtın var bir sonu.
Əynində qızıl donu.
Ardımca şən qız gəlir,
Bir gözəl payız gəlir.

Zahid Xəlil - 75

Dünyanın ən balaca nağıllarını yazan bir yazıçı var günəşli Azərbaycanımızda. O, həmişə deyir ki: "Balaca kibritlə böyük ocaqlar yandırmaq olar, balaca açarla iri darvazaları açmaq olar, balaca uşaq gözü ilə də bütün dünyanı görmək olar"... Və dünyanın ən balaca nağıllarını yazmaqla ən böyük mətləblərdən danışmaq olar. Ən böyük səmimiyyət, ən böyük dostluq, ən böyük xeyirxahlıq, ən ülvə məhəbbət, ən təmiz vicdan, ən saf niyyət haqqında ən balaca nağıllar yazıb. Həmişə sevilib. Uşaqlar onun şipşirin dillə qələmə aldıklarını sevə-sevə oxuyublar. İllər uzununu onunla bir "Çıraq"ın başına yığılıb, onun yaratdığı sevimli qəhrəmanların - Cırtanın, Çınqının, Aygəzin, Dəmir-dabanın, Ballicanın, Şeşəbiğin, Orxanın bir-birindən maraqlı əhvalatlarını oxuyublar. Beləcə illər keçib...

"Uçan çıraqlar", "Qarışqalar", "Mən rəngləri tanıyıram", "Göydən üç alma düşdü", "Quşlar, quşlar", "Torayğaylar oxuyur", "Ballica", "Çıraq nənin nağılları", "Cırtanla Azmanın yeni macəraları", "Odlar yurdunun paytaxtı", "Dünyanın ən balaca nağılları" adlı rəng-bərəng kitablar onun uşaqlarımıza ən böyük hədiyyəsi olub. Uşaqlardan da onun 75 illik ömrünə az pay düşməyib. Sevinc dolu baxışlar, qucaq-qucaq sevgilər, bir ömür bəs edəcək səmimiyyət və daha nələr, nələr. Sizə sağlamlıq və uzun ömür arzu edirik, uşaqların sevimli yazıçısı Zahid Xəlil!

PIŞƏN

Bir pişiyim var mənim,
Onun adı Pişəndi.
Amma yaman dəcəldi,
Hey atılıb-düşəndi.
Körpədi, lap baladı,
Gözləri tünd yaşıldı.
Hamı deyir aladı.
Səhərdən axşamacan
O, topumu oynadır.
Deyirəm: - Ay Pişənim,
Yorularsan oyna, dur.
Baxın-baxın Pişənə:
Topu qoydu tərəyə.
Ayağıyla toxundu.
Dözəmməyib təpiyə
Diyirlənir top indi,
Görün haraya getdi.
Birbaşa çaya getdi.
Pişən də qaçdı, qaçdı.
Kolların üstədən aşdı.
Vay sürüşdü Pişənim,
Çaya düşdü Pişənim.

ÇƏMƏN

Bizim bağçamıza
Bir çəmən düşüb.
Sürüşüb baharın
Çiyindənən düşüb.
Gündüzlər nə qədər
Quzu var orda,
Xırphaxırp otlayır
Quzular orda.
Səhər otlar üstə
Şəhdən inci var.
Şəhlər quzuların
Gözü tək parlar.
Düzü başdan-başa
Tərifdir çəmən,
Quzu tükü kimi
Zərifdir çəmən.
Gəlin, siz də görün
Çəmənzarımı,
Amma ürktüməyin
Quzularımı.
Bizim bağçamıza
Bir çəmən düşüb.
Sürüşüb baharın
Çiyindənən düşüb.

TUT - BİT

Bir quş qondu bağçaya.
Ucaldı şən səsini,
Oxudu nəğməsinə:
- Tut - bit, tut - bit,
Tut - bit, tut - bit.
Ağ tutlar ağardılar,
Qara tutlar qızardı.
Bedana tut sulandı,
Çəhrayı tut bozardı.
Dırmaşdılar uşaqlar
Ağacların başına,
Tut yedilər o ki var...
Quş da fikirləşdi ki,
Qoy uşaqlar doysunlar,
Mənə də pay qoysunlar.
Yayda gəlib yeyərəm...
İyulda gəldi o quş.
Eh, tut çoxdan sovuşmuş.
Quş ucaldı səsini,
Oxudu nəğməsinə:
- Tut - yox, tut - yox,
Tut - yox, tut - yox.

SƏRÇƏLƏRİN NƏĞMƏSİ

Dayanıbdır qoynunda
Qatar - qatar.
Cik - cirik.
Cik - cirik.
Yaşıl papaq
Çinarlar.
Cik - cirik,
Cik - cirik.
Uca boyu
Dəyir göyə.
Geniş qoynu
Yaşıl dəyə.
Yarpaqları
Yumşaq ipək,
Budaqları
Yorğan-döşək.
Cik - cirik,
Cik - cirik.
Göy çinarlar
Obamızdır.
Budaqları
Yuvamızdır.
Cik - cik edib
Obamızda,
Dincəlirik
Yuvamızda.

M A Y

Şeh səpdi may günəşi
Uçuşdular böcəklər.
Meh əsdi göy çəməndə
Uğundular çiçəklər.
Puçurlamış ağaclar
Sevindi uşaq kimi.
Lalələr çəmənlikdə
Yelləndi bayraq kimi.
Gül-çiçək səpə-səpə
Nə xoş gəlib bu il may!
Bir gümüşü lent kimi
Çəmənliyə düşüb çay.
Bu gün hamı bəzənib,
Hər uşaq bir çiçəkdi.
Qızların ağ lentləri
Elə bil kəpənəkdi.
Şöləsini günəşdən
Alıb bizim bayraqlar.
Onları əllərində
Möhkəm tutub uşaqlar.

LƏPƏLƏR

Köpüklənib göy dəniz,
Ləpələr ağbaşdılar.
Qaçdı-tutdu oynayan
Bir neçə yoldaşdılar.
Bir-birini qovdular,
Göy təpələr aşdılar.
Başlarının üstündə
Qağayılar uçdular.
Qəşəng qanadlarıyla
Ağ yelkənlər açdılar.
Xırda-xırda balıqlar
Bu oyunda çaşdılar.
Dəcəllərin yolundan
Bir kənara qaçdılar.
Sahildə göy ləpələr
Möhkəm qucaqlaşdılar.

YAY

Gəldi yenə, gəldi yay.
Çəkdi sahillərinə
Adamları dəniz, çay.
Aldı, aldı bizi də
Öz qoynuna göy Xəzər.
Döşəyimiz narın qum,
Yorğanımız ləpələr.
Qaçırıq sahil boyu,
Cumuruq göy dənizə.
Bilirik ki, səhərlər
Tez oyanmaq gərəkdir.
Qışda sağlamlıq üçün
Yayda yanmaq gərəkdir.

Gəzən, sevinən və sevindirən kitablar

İnansan da deyəcəm, inanmasan da... Məni ki, tanıyırsan. Heç vaxt əsası olmayan heç nə haqqında danışmağı sevmirəm. Ən sevimli söhbət mövzumu isə kitablar, kitabxanalar, kitabmanlar, daha nə bilim, kitabla bağlı hər şey və hamıdır. Bir neçə dəfə maraqlı kitabxanalar haqqında xəbərlərim olub. Bu silsiləni davam etdirirəm...

adındadırsa, bir dəfə sənə təqəüddə olan italyan əsilli müəllim, tuhaf (qəribə) adam imici ilə tanınan Antonio La Kava öz üçtəkərli furqonunu uşaq kitabxanasına çevirən biri haqqında danışmışdım. Amma, sən demə, başqa biri də var imiş. Ondan daha tuhaf, daha qəribə və daha zəhmətkeş – Roberto Qomes Martin Murilio, kolumbiyalı kitabxanaçı. Bu adam, gecə-gündüz, yorulmaq-ərinmək bilmədən, kitabla dolu təkərli əl arabası ilə dolaşmadığı yer, baş çəkmədiyi məkan qalmır. Böyük mehmanxanalardan tutmuş kiçik qəhvəxanalara, avtobus dayanacaqlarından tutmuş çimərliklərə və hərbi hissələrə, hətta məktəblərə belə gedir. Kitab oxumaq istəyən kəsin bu üçtəkərli arabada oxumalı kitab tapmamaq şansı yoxdur.

Amerikada da "Pinqvin" nəşriyyatı kitablarını əlbəəl oxuculara çatdırmaq niyyəti ilə bir furqon, onun da içində kitabla dolu əl arabası ilə məmləkəti addım-addım gəzməyi özünün vəzifə borcu hesab edir. Kitab sərgiləri, parklar, çimərliklər, ticarət mərkəzləri... Dincələn, günəşdə qaralan, alış-veriş edən insanlar və sevimli kitablar... Əla ideyadır, deyilmi?!

Sənə Münhendən danışım. Yamyaşıl parkların birində əyləşib istirahət etmək istəsən, tələsmə. Bu istirahəti kitab oxuya-oxuya etmək daha maraqlı olar. Ətrafa diqqətlə bax. Baxdın? Aha... Gördün... Üstündə "Kitab skamyası" yazılmış skamyanı... İndi get otur. Skamyanın küncünə zəncirlə bərkidilmiş sarı çemodanın içindəki kitablar burada əyləşib istirahət edənlər üçündür. Hansını istəyirsən, götür oxu. Və əgər nə vaxtsa oxuyub bəyəndiyin bir kitab varsa, onu bu çemodana qoya bilərsən. Digərləri üçün.

Onu da deyim ki, Münhen təkcə bu skamyaları ilə deyil, həm də küçə kitab rəfləri ilə məşhur şəhərdir. Küçələrin birində qarşına çıxan rəfdən istədiyini kitabı seç və götür özünə. Oxumaq üçün. Narahat olma. Kimsə oxuduğu kitabları gətirib onun yerinə qoyacaq. Və beləliklə, rəf kitabsız, kitab oxucusuz qalmayacaq...

БАЛЛАДА

Это — я.
Мое имя — Антей.
Впрочем,
я не античный герой.
Я — буксир.
Я работаю в этом порту.
Я работаю здесь.
Это мне по нутру.
Подо мною вода.
Надо мной небеса.
Между ними
буксирных дымков полоса.
Между ними
буксирных гудков голоса.

Я — буксир.
Я работаю в этом порту.
Это мой капитан
с сигаретой во рту.
Он стоит у штурвала
(говорят — за рулем).
Это мой кочегар —
это он меня кормит углем.
Это боцман,
а это матросы.
Сегодня аврал.
Это два машиниста —
два врача, чтобы я не хворал.
Ну, а кто же вон там,
на корме,
в колпаке?
Это кок
с поварешкой прекрасной в руке.

Я — буксир.
Все они — это мой экипаж.
Мы плывем.
Перед нами прекрасный пейзаж:
впереди синева,
позади синева,
или кранов подъемных

вдалеке кружева.
На пустых островках
зеленеет трава,
подо мною залив
и немножко Нева.

Облака проплывают
в пароходных дымках,
отражаясь в воде.
Я плыву в облаках
по прекрасным местам,
где я был молодым,
возле чаек и там,
где кончается дым.

На рассвете в порту,
когда все еще спят,
я, объятый туманом
с головы и до пят,
отхожу от причала
и спешу в темноту,
потому что КОРАБЛЬ
появился в порту.

Он явился сюда
из-за дальних морей,
там, где мне никогда
не бросать якорей,
где во сне безмятежно
побережья молчат,
лишь на пальмах прибрежных
попугаи кричат.

Пересек океан —
и теперь он у нас.
Добрый день, иностранец,
мы приветствуем вас.
Вы проделали путь
из далекой страны.
Вам пора отдохнуть
у причальной стены.
Извините, друзья,
без меня вам нельзя.
Хоть, собравшись на бак,
вы и смотрите вниз,
но нельзя вам никак
без меня обойтись.
Я поставлю вас здесь,
среди других кораблей,
чтоб вам было в компании
повеселей,
слева — берег высокий,

М
а
л
е
н
ь
к
о
м

а справа — Нева.
Кран распустит над вами
свои кружева.

Б ...А потом меня снова
подкормят углем,
У и я вновь поплыву
за другим кораблем.

К Так тружусь я всегда,
так тружусь и живу,
С забываю во сне,
чем я был наяву,
постоянно бегу,
И постоянно спешу,
привожу, увожу,
привожу, увожу.
Р Так тружусь я всегда,
е очень мало стою.
То туда, то сюда.
Иногда устаю.

...И, когда я плыву
вдоль причала домой,
и закат торопливый
все бежит за кормой,
и мерцает Нева
в серебристом огне,
вдруг я слышу слова,
обращенные мне.
Словно где-то вдали,
собираясь в кружок,
говорят корабли:
— Добрый вечер, дружок.
Или просто из тьмы,
обработавший груз,
«бон суар, мон ами»
тихо шепчет француз.
Рядом немец твердит:
«гутен абенд, камрад».
«О, гуд бай!» — долетит
от английских ребят.

До свиданья, ребята,
до свиданья, друзья.

Не жалейте, не надо,
мне за вами нельзя.

Отплывайте из дому
в белый утренний свет,
океану родному
передайте привет.

Не впервой расставаться,
исчезайте вдали.

Кто-то должен остаться
возле этой земли.

Это я, дорогие,
да, по-прежнему я.
Перед вами другие
возникают края,
где во сне безмятежно
побережья молчат,
лишь на пальмах прибрежных
попугаи кричат.

И хотя я горюю,
что вот я не моряк,
и хотя я тоскую
о прекрасных морях,
и хоть горько прощаться
с кораблем дорогим,
**НО Я ДОЛЖЕН ОСТАТЬСЯ
ТАМ,
ГДЕ НУЖЕН ДРУГИМ.**

И когда я состарюсь
на заливе судьбы,
и когда мои мачты
станут ниже трубы,
капитан мне скажет
«право руля»,
кочегар мне подбросит
немного угля,
старый боцман в зюйд-вестке
мой штурвал повернет
и ногой от причала
мне корму оттолкнет, —
— и тогда поплыву я
к прекрасному сну
мимо синих деревьев
в золотую страну,
из которой еще,
как преданья гласят,
ни один из буксиров
не вернулся назад.

1962

Dovşan Edvardın qeyri-adi səyahəti

Əvvəli ötən saylarımızda

Rus dilindən çevirdi:
SEVİNC NURUQIZI

Səkkizinci hissə

Sahilə çıxan kimi qoca qəlyanını yandırdı, Edvardı ən böyük qaniməti kimi çiyində oturdub evinə yollandı. O özündənrazi halda qəhrəman xilaskar kimi irəliləyir və Edvardla söhbət edirdi.

– Nelli sənin xoşuna gələcək. Düzdür həyatda çox dərdi olub, amma o hələ də çox gözəldir.

Edvard şəhərə baxırdı. Günəş çoxdan batmışdı. Hava qaranlıqlaşdı. Evlər mehriban-mehriban bir-birinə sığınib qarşılarında dalğalanan nəhayətsiz okeanı seyr edirdilər. Edvard harda olsa, kiminlə olsa yaşayardı, tək okeanın dibində olmasın.

Kiçik mağazanın qapısında dayanan qadın qocanı salamladı:

– Ey, Lorens, salam. Çiyindəki nədir elə?

– Əla ovdur. – Qoca balıqçı dedi. – Dənizdən çıxmış təzə dovşan.

Qoca Lorens qadına hörmət əlaməti olaraq papağını qaldırdı. Əl edib ötdü.

– Hə, demək olar ki, çatdıq. Səmaya bax. Qütb ulduzu parıldayır. Əgər onun harada olduğunu görürsənsə, heç nədən qorxma, heç vaxt yolu azmazsan.

Edvard bu kiçik ulduza diqqətlə baxdı. Məgər bütün ulduzların adı var? – deyə düşündü.

Bu vaxt balıqçı artıq yaşıl rəngə boyanmış daxmanın qarşısında dayanmışdı.

– Ey, Nelli. Gəl gör burda kim var... Elə indicə dənizdən tutmuşuq.

– Mənə sənin dənizindən heç nə lazım deyil,

– içəridən qadın səsi eşidildi.

–Yaxşı da, Nelli, əzizim, çıx bayıra. Yaxşısı budur, gəl gör nə gətirmişəm.

Mətbəxdən allərini önlüyünə silə-silə qoca qadın çıxdı. Edvardı görüb, əlini-əlinə vurdu.

– Dovşan gətirmisən?

– Hə... Birbaşa dənizin dibindən.

O bunu deyib, Edvardı çiyindən götürdü. Dovşanın pəncələrindən tutub təzim edirmiş kimi başını irəli aydı.

–Ay Allah. Sən bir buna bax, –deyib qarı allərini irəli uzatdı. Lorens sevinclə Edvardı ona verdi. Nelli dovşanı götürdü. Onu diqqətlə başdan-ayağa süzdü və gülümsündü. –Allahım, necə gözəldir.

Edvard o saat qərar verdi ki, Nelli yaxşı insandır. Gör bir onu necə həvəslə qəbul etdi. Elə təriflədi ki, elə bil Edvard qızıdır. Amma əslində, Edvard oğlan idi.

Qarı onu sığalladı, sinəsinə sıxdı.

–Sənin adını nə qoyum, hə?

Lorens bir az düşündü və dedi:

–Bəlkə Suzanna?

–Hə, olar, olar. Lap yaxşı. Olsun Suzanna. – O Edvardın gözünün içinə baxdı. – Hə, Suzanna, əvvəlcə sən paltarlarına əl gəzdirmək lazımdır.

Doqquzuncu hissə

Bax beləcə, Edvard Tüleyin Suzanna oldu. Nelli ona bir neçə paltar tikdi: daha təntənəli tədbirlər üçün – qırçimli çəhrayı paltar, gündəlik – güllü sadə parçadan paltar və bir də uzun,

ağ katan gecə köynəyi. Üstəgəl, Nelli onun qulaqlarını da təmir etdi, köhnə tükü getmiş parçanı kəsib götürdü, əvəzinə məxmərdən təptəzə bir cüt qulaq tikdi.

Nelli işini tamamlayandan sonra dedi:

– Ay aman, sən necə də gözəlsən, Suzanna.

Əvvəlcə Edvard bir qədər özünü itirdi. Axı o kişi idi, qadın cinsinə mənsub deyildi ki, dönüb olaydı Suzanna və qadın paltarları geyinirdi. Bax bunu, yəni qız kimi geyinməyi və bir də bu qədər sadə, təmtəraqsız paltarlarda gəzməyi Edvard heç özünə yaraşdırmadı. Nellingin hətta bayram paltarı kimi nəzərdə tutub tikdiyi geyim də olduqca sadə idi. Abilingildə geyindiği kübarlara xas geyim tərzindən əsər-əlamət belə yox idi bunda. Sonra o qəfildən okeanın dibində, burnuüstə qumun və yosunların içində, ulduzlardan xeyli uzaq bir şəraitdə qaldığı günləri xatırladı və öz-özünə dedi: "Bir də ki, nə fərqi var, oğlan və ya qız? Əsas odur ki, çılpaq deyilsən və sağ-salamatsan".

Ümumiyyətlə, balaca yaşıl evdə qoca balıqçı və onun xeyirxah arvadı ilə həyatı heç də pis keçmirdi. Nelli ləzzətli yeməklər bişirməyi sevirdi və bütün günü mətbəxdə idi. Edvardın kürəyini un bankasına söykəyib hündür masanın üstündə oturdu, donunu səliqəyə salardı. Və qulaqlarını da elə çevirərdi ki, Edvard onu yaxşıca eşitsin. Sonra başlayardı işini görməyə: un ələyər, peçenye və pirojki xəmiri yoğurardı.

Və bir azdan mətbəxi darçın, mixəkli şəkərli peçenye ətri bürüyər, pəncərələr tərləyər. Nelli isə dayanmadan danışardı.

O Edvarda uşaqlarından danışardı: katibə işləyən qızı Lollidən, və oğlanları Ralf və Raymondndan. Deyərdi ki, Ralf indi orduda xidmət edir, Raymond isə lap çoxdan, sətəlcəmdən dünyasını dəyişib.

– Bu çox dəhşətli bir hadisədir. Gözlərinin önündə sevdiyin bir insan əzab çəkir və sən ona kömək edə bilmirsən. Mənim körpə balam. Hər gecə onu yuxumda görürəm.

Nelli gözlərini əlinin dalı ilə silər və özünü toplayıb Edvarda gülümsünərdi.

– Suzanna, yəqin düşünürsən ki, dəli olmuşam, hə? Adicə oyuncaqla dərdləşirəm. Bilirsən nə var, mənə elə gəlir ki, sən məni həqiqətən

dinləyirsən.

Bax elə bu vaxt Edvard hiss edərdi ki, doğrudan da, o Nellingi dinləyir. Əvvəllər Abilin onunla söhbət edəndə, eşitdiyi hər şey ona mənasız və maraqsız gələrdi. İndi isə Nellingin söhbətlərini dünyanın ən vacib xəbərləri kimi dinləyir və düşünürdü ki, Nelli onunla həmsöhbət olmasaydı, həyatı olduqca maraqsız və cansıxıcı olardı. Hərdən ona elə gələrdi ki, okeanın dibində qaldığı müddətdə onun farfor başına bir qum dənəsi düşüb və orada nəyi isə korlayıb. Yoxsa bütün bu dəyişikliklərin səbəbi nə ola bilərdi ki?

Axşamlar, Lorens dənizdən gələndə, onlar eyni masa arxasında şam yeməyi yeyirdilər. Edvard köhnə və hündür uşaq stolunda oturardı. Əslində, bu məsələ onu hirsələndirərdi. O düşünərdi ki, bu stollar uşaqlar üçündür, kübar görkəmli Edvard üçün deyil. Amma gün keçdikcə o buna adət edirdi. Hətta deyim ki, Tüleynlərin evindəki kimi burnu masaya yapışmış halda oturmaq-dansa, hamıya yuxarıdan aşağı baxmaq haradasa işinə yararlıydı. Bütün söhbətlərin və hadisələrin birbaşa iştirakçısı ola bilirdi, ən azından.

Hər gecə, şam yeməyindən sonra Lorens təmiz hava almaq məqsədilə "Suzanna"ya səhilbo-yu gəzinti təklif edərdi və heç bir razılıq almadan Edvardı çiyinə oturdub bayıra çıxardı. Çıxan kimi də qəlyanını alırdı və hava aydın olanda bir-bir bürcləri göstərər və deyərdi: "Andromeda, Peqas...". Hər dəfə qəlyanını səmaya tərəf uzadıb nə isə deyəndə onun səsi sehirli musiqi kimi Edvardın məxmər qulaqlarında cingildəyər.

Amma hərdən Edvard qaranlıq səmaya baxıb Peleqrinanı xatırlayardı. Ona elə gələrdi ki, hər dəfə Peleqrinanı xatırlayanda qəlbi buz kimi soyuyur.

Sonra Nelli onu yatağına uzandırır və layla oxuyardı. Nellingin həzin səsi onun qəlbini isidər və Peleqrinanı unutturardı.

Beləcə, o uzun müddət yaşadı. Həyatı qayğısız və şipşirin idi.

Və günlərin bir günü Nellingin qızı Lolli valideynlərinə baş çəkməyə gəldi.

Ardı var...

Qanadlı dostlar

Elvira Məmmədova

Əvvəli ötən sayımızda

- Nə böyük dostların var? Ağ yelkən, sən də mənim ən böyük dostum olarsan?

Bu təklifdən sevinən gəmi okean dalğalarının üzərində yırğalanıb dedi:

- Qartalla dost olmaq mənim üçün fəxrdir!

Ağ yelkən bala qartalə dünya səyahətindən danışıdı. Macəra dolu söhbətə okean sularında yaşayan delfinlər də qulaq asırdılar.

Delfinlər, arada-bir gəminin ətrafında sürətlə üzür, sudan çıxıb hündürə tullandır sanki havada uçurdular.

Bala qartal şən delfinləri görüb çox sevindi:

- Ağ yelkən, deyəsən daha bir qanadlı dost tapdım.

- Delfinlər, mənimlə dost olarsız? Delfinlərin üzündə təbəssüm görünürdü. Delfinlərdən biri digərinə:

- Bala qartalla dostluğa nə deyirsən? O biri delfin razılıq əlaməti olatraq başını yellədi:

- Dənizdə dostlarımız çoxdur, səmada da Bala qartal dostumuz olsun!

Bala qartal Ağ yelkən və delfinlərlə dostluğundan çox məmnun idi. Hələ dostlar əyləncəli yarış da keçirdilər. Delfinlər suda, Bala qartal havada bir-birini ötməyə çalışırdılar. Qalib gələn isə dostluq oldu. Dostlar vaxtın necə keçdiyini

hiss etmədilər.

Yeni dostlar axtarışında olan bala qartal bir xeyli uçmuşdu ki, gül-çiçəkli, bağ-bağatlı, ikimərtəbəli bir ev gördü. Evin pəncərələrindən biri açıq idi. Zərif, ağ tül pərdə xəfif-xəfif dalğalanırdı. Dibçəkdəki çəhrayı çiçəkli ətirşahın xoş ətri ətrafa yayılmışdı. Bala qartal böyük maraq və ehtiyatla tül pərdənin arxasından içəri boylandı.

Otaqda, pəncərənin yanındakı masanın qarşısında balaca bir oğlan əyləşib kitab oxuyurdu. Masanın üstü isə rəngbərəng kitablarla dolu idi. Sərin meh kitabın açıq səhifələrini vərəqləyirdi. Bala qartal açıq kitabları qanadlara bənzədərək düşündü: "Bu uşağın nə qədər qanadı var?!"

O, maraqla uşağdan soruşdu:

- Balaca, bu qədər qanad sənə nəyə gərəkdir?

Uşaq qartalı görüb heyrləndi:

- Aaa... Bala qartal, sən hardan uçub gəldin?

- Mən dost axtarışına çıxmışam.

Özümə qanadlı dostlar axtarıram. Qanadların yaman çoxdur. Gəl, sənəmlə dost olaq.

Balaca oğlan əvvəlcə çiyinlərinə, sonra ətrafına baxdı:

- Qanadlarım? Mənim qanadlarım yoxdur...

Bala qartal masanın üzərindəki kitabları uşağa göstərib:

- Bəs bunlar? Məgər sən bu qanadlardan istifadə etmirsən?

Oğlan, qartal başa düşdü. Qartal açıq kitabları qanadlara bənzətmişdi. Elə düşünmüşdü ki, bu "qanadlar"ı taxıb uçmaq olarmış.

- Bəli, bu kitablar mənim qanadlarımdır. Kitablار bütün insanların qanadıdır! Nə qədər çox kitab oxusan, bir o qədər yüksəyə qalxmağa, arzularına çatmağa, uzaqlara uçmağa qanadların olacaq. Mən kitabları

oxuduqca, gözəgörünməz qanadlarım bitir.

Bala qartal qanadlarını qaldırıb onlara baxdı:

- Deməli qanadlar tək-cə bu cür olmurmuş...

- Ağıllı insan, mənimlə dost olsan, çox sevinərəm.

Oğlan, toppuş əlləri ilə qartalın qanadına sığal çəkdi:

Əlbəttə, Bala qartal! Tez-tez gəl, sənə də oxuduqlarımdan öyrədərəm, maraqlı nağıllar danışaram. İndi isə dərslərimi hazırlamıyam.

Elə bu zaman balacanın nənəsi əlində yenicə bişirdiyi isti, ləzzətli qutabla otağa daxil oldu. Bala qartal, nənə onu görməsin deyə pərdənin arxasında gizləndi. Nənə təbəssümlə nəvəsinə qutabları uzadıb yanağından öpdü, başına sığal çəkib:

- Ay mənim qolum-qanadım, şirinim-şəkərim, ağıllı balam! - söylədi.

Nənə ilə nəvə şirin-şirin söhbət edərək qutabların dadına baxarkən bala qartal anasını xatırladı. Anası üçün yaman darıxmışdı. O, astaca pərdənin arxasından çıxıb, pəncərədən uçub yuvasına - anasının yanına getdi.

İndi bala qartalın dünyada ən şirin, ən böyük, ən şən, ən ağıllı və mehriban dostları vardır. Dostlarının hər birininə özünə məxsus qanadları...

Holon Children's Museum

Holon Uşaq Muzeyi

Bu muzey bir başqa muzeydi... İnan mənə. Mən beləsinə nə görmüşəm, nə də haqqında eşitmişəm. Bir muzeydə ki, bütün eksponatlar sənəin ixtiyarında ola... Nəyə istəyirsən əl vur, nəyin üstünə istəyirsən çıx, hoppan, qaç, gəz, buludun üstündə uç, qurbağalara dirijorluq et, qar yığını arasında yumalan... Bir sözlə, nə istəyirsən et. İzraildəki Uşaq muzeyində. Tel-Əvivdən 10 kilometrlik məsafədə...

"Qaranlıqla dialoq" – bu gəzinti üçün muzeydə xüsusi pavilyon var. Hər 15 dəqiqədən bir gözdən əlil bələdçi uşaqları qaranlıqlar qoynuna səyahətə aparır. Saatlar və mobil telefonlar alınır. Yalnız əl ağacı ilə qeyri-müəyyən istiqamətdə gedirsən. Gözünü açıb baxa bilərsən. Onsuz da qaranlıqda heç nə görməyəcəksən. Yol, içində meşəbəyi daxması olan meşədən keçir, bitkiləri və əşyaları ancaq əl təması ilə təyin edə bilirsən. Sonra qey-

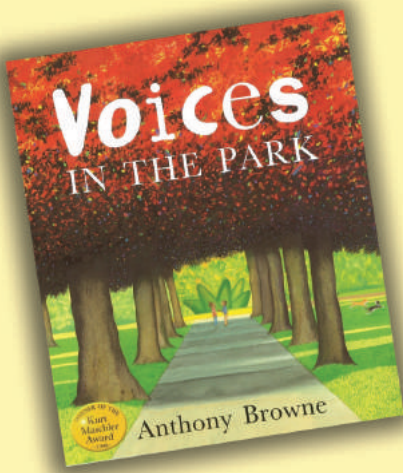
ri-adi şəhərin dar-dolanbac küçələri, kiçik qayıqda gəzinti. Üstünə ələnən su damcıları. Hər mərhələdə də hansısa bir tapşırığı yerinə yetirir, nəyi isə yalnız toxunmaqla aşkar edirsən. Bir sözlə, 75 dəqiqə boyunca kor insanın qaranlıq dünyasını səyahətə çıxır, onun yaşadıklarını bütün qəlbinlə anlaya bilirsən.

“Sakitliyə dəvət” – qaranlıqdan işığa, yalnız səssiz və lal işığa doğru aparır səni bu mərhələ. Bələdçilərin kar və zəif eşidənlərdir. Elə buradaca anlayırsan ki, nə qədər alternativ əlaqə növləri var. “Gözlərinlə eşidirsən”, “əllərinlə danışsən”, müxtəlif situasiyalarda sözsüz ünsiyyət qurmağın nə olduğunu anlayırsan.

... Və qəfildən ən azı 70-75 il qocalırsan. Dönüb 81 yaşlı qoca olursan. Qoca obrazına girmək üçün müxtəlif əşyalardan istifadə edirsən. Burada çox ağır ayaqqabılar, hansılarda ki, ayağını qoca insanlar kimi güclə atırsan, əlcəklər, geyimlər və s. var. Bu ekskursiyanın bələdçiləri yaşlı insanlar olur...

Beləcə, bir muzey səni bütöv bir həyatın qoynuna atır. Bu həyatda qaranlıqlar içində yaşayanlar, səssizlikdən boğulanlar və əli-ayağı güclə yer tutanlar var. Və sən anlayırsan ki, Yaradanın sənə bəxş etdikləri ilə nə qədər şanslısən və sənə verilənlər yalnız sənin üçün deyil. Ondan dünyası qaranlıqlar və səssizlik içində olanlara, ömrünün xəzan dövrünü yaşayanlara da QAYGI adlı bir pay ayırmalısan...

Voices in the park

First Voice

It was time to take Victoria, our pedigree Labrador, and Charles, our son, for a walk. When we arrived at the park, I let Victoria off her lead. Immediately some scruffy mongrel appeared and started bothering her. I shooed it off, but the horrible thing chased her all over the park. I ordered it to go away, but it took no notice of me whatsoever. «Sit,» I said to Charles. «Here.»

I was just planning what we should have to eat that evening when I saw Charles had disappeared. Oh dear! Where had he gone?

You get some frightful types in the park these days! I called his name for what seemed like an age.

Then I saw him talking to a very rough-looking child. «Charles, come here. At once!» I said. «And come here please, Victoria.»

We walked home in silence.

Second Voice

I needed to get out of the house, so me and Smudge took the dog to the park.

He loves it there. I with I had half the energy he's got. I settled on a bench and looked through the paper for a job. I know it's a waste of time really,

but you've got to have a bit of hope, haven't you?

Then it was time to go. Smudge cheered me up. She chatted happily to me all the way home.

Third Voice

I was at home on my own again. It's so boring. Then Mummy said that it was time for our walk. There was a very friendly dog in the park and Victoria was having a great time. I wished I was.

«D 'you wanna come on the slide?» a voice asked. It was a girl, unfortunately, but I went anyway. She was

brilliant on the slide, she went really fast. I was amazed. The two dogs raced round like old friends. The girl took off her coat and swung on the climbing frame, so I did the same.

I'm good at climbing trees, so I showed her how to do it. She told me her name was Smudge – a funny name, I know, but she's quite nice. Then Mummy caught us talking together and I had to go home.

Maybe Smudge will be there next time?

Fourth Voice

Dad had been really fed up, so I was pleased when he said we could take Albert to the park. Albert's always in such a hurry to be let off his lead. He went straight up to this lovely dog and sniffed its bum (he always does that). Of course, the other dog didn't mind, but its owner was really angry, the silly twit.

I got talking to this boy. I thought he was a bit of a wimp at first, but he's okay. We played on the see-saw and he didn't say much, but later on he was a bit more friendly.

We both burst out laughing when we saw Albert having a swim. Then we all played on the bandstand, and I felt really, really happy. Charlie picked a flower and gave it to me. Then his mum called him and he had to go. He looked sad. When I got home I put the flower in some water, and made Dad a nice cup of tea.

Softbol

Beysbolla softbolun fərqi varmı?! Əlbəttə. Beysbolda top yuxarıdan ötürülür, softbolda aşağıdan.

Softbol şlemi

Bu oyun şlemsiz nəinki əhval-ruhiyyə bəxş edən, əksinə olduqca təhlükəli ola bilər. Bütün hücumçu oyunçular başlarını qorumaq üçün ondan istifadə etməlidirlər.

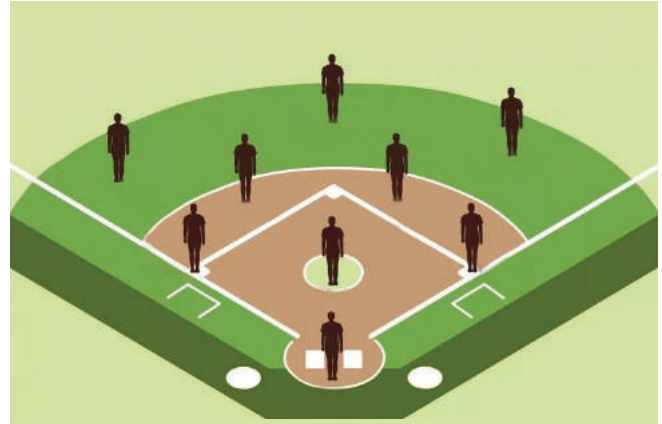
Softbol butsları – rezin və yaxud plastik altlıqlı olmalıdır. Metal butslar qadağan edilib. Belə ki, sürüşmə zamanı onlar oyunçuya və onun komanda yoldaşlarına zərər yetirə bilər.

Softbol topu – beysbolunkuna nisbətən daha ağırdır. Həm ağ, həm də neon yaşılı və sarısı rəngdə ola bilər.

Uşaqsan, gəncsən, qocasan, fərqi yoxdur, heç oğlan-qız, kişi-qadın olmağının da. Əsas odur ki, qəlbində şənlənmək və dincəlmək istəyin olsun. Bax, yalnız bu zaman softbol oynaya bilərsən. Softbol o qədər asan oyundur ki, sənə məşqçi də lazım deyil. Bir az diqqət, bir az məsuliyyət, lap bir az da cəldlik. Vəssalam. Başladıq...

Softbol əlcəyi – softbol ağacı ilə işləmədikdə geyilir. Dəriyədir. sağaxaylar sol əlinə, solaxaylar sağ əlinə geyinir. Softbol əlcəyini alandan sonra onu yağlayıb günəşdə saxlamaq, sobada isitmək və yaxud topla oynayıb yumşaltmaq lazım gəlir.

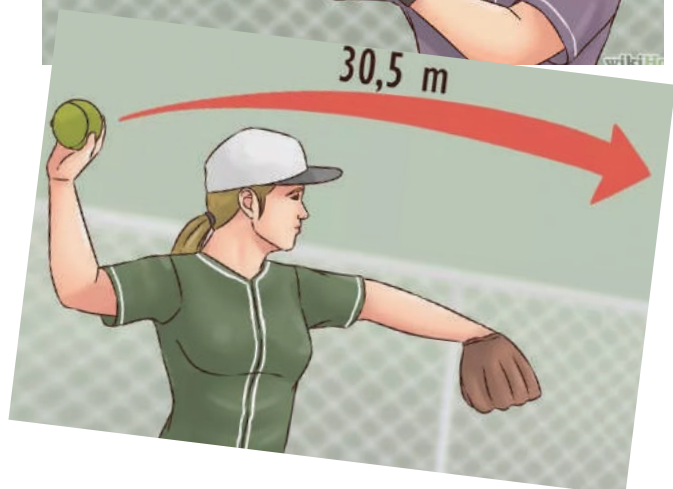
Softbol meydançası – iki hissədən ibarətdir – daxili və xarici hissələr. Daxili hissə – torpaqdır. Xarici hissə – otdur.

Softbol ağacı – müxtəlif cür olur. Hər oyunçu özünə uyğun ölçü və uzunluqda ağac seçməlidir. Seçim zamanı ağacın uzunluğu, kütləsi və modeli nəzərə alınmalıdır. Softbol ağacı materialına görə alümin və kombinasiya edilmiş olur. Əsasən alümin ağaclardan istifadə edilir.

Softbol üçün əlavə avadanlıq – softbol ağacı ilə işləyənlər üçün əlcək, xüsusi geyim, döş qəfəsini və çənə sümüyünü qorumaq üçün xüsusi təchizat və s.

Softbol oyunu – 7 inninqdən ibarətdir. Hər in-ninq iki yarımhissəyə bölünüb. Birinci hissədə qonaq komanda oynayır, ikincidə ev sahibləri. Hər yarımhissə üç auta qədər davam edir. Oyunun sonunda ən çox ran (xal) toplayan komanda qalib gəlir.

Suala cavab verməyi bilirsən necə xoşlayıram?! Amma, təbii ki, bildiyim suala. Bilmədiyimi də axtarıb tapıram. Əsas odur ki, suallar cavabsız qalmasın. Həm də kimsə nə isə öyrənsin... İndi bir neçə sualı cavablandıracağam. Diqqətlə oxu. Bəlkə səni maraqlandıran sualın cavabını elə burada tapacaqsan...

I

N

A

N

A

Q

Deyirlər, ana begemot hara isə gedəndə mütləq körpəsini kimə isə tapşırır. İnanmaq, inanmıyıq?

İnan, inan... Hər bir begemot sürüsünün öz "uşaq bağçası" var. Burada ana begemotlar və onların körpələri birlikdə otlayırlar. Vacib iş dalınca yollanan begemot balasını digər ana begemotların nəzarətinə buraxır...

Gəzən söz-söhbətə görə, fil yeganə canlıdır ki, başı üstə dayana bilir... İnanmaq, inanmıyıq?

Necə inanmıyıq? Əlbəttə doğrudur. Yalnız fil və insan belə qabiliyyətə malikdirlər. Amma deyirəm ki, o boyda bədəni bir başın üstündə saxlamaq üçün gərək elə fil olasan...

Kosmonavt-bitki var, deyirlər. Varmı? İnanmaq, inanmıyıq?

Məncə, inan. Və çalış ki, adını yadda saxlaya biləsən – arabidopsis. Bu bitki kosmosa 1982-ci ildə, "Salyut" kosmik gəmisi ilə "uçub". Hətta kosmosda çiçəkləyib və toxum da verib.

Şəffaf, şüşə kimi heyvanlar var. İnanmaq, inanmıyıq?

İnan... Doğrudur. Şüşə-qurbağa deyilən biri var. Onun qarnının dərisi o qədər şəffafdır ki, içəridə nəyi var, hamısı görünür – mədəsi, bağırsaqları, döyünən ürəyi.

**Burnu ilə qayığı
deşə bilən balıqlar var...
İnanaq, inanmıyaq?**

Əlbəttə, inan. Qılınçbalıq öz burnu ilə qayığı nədir, hətta gəminin iki santimetrlik üz qabığını deşə bilir. Bu balıqların hücumü nəticəsində gəminin batma halları da qeydə alınmışdır. Hətta sığorta kompaniyaları öz müqavilələrində gəminin qılınçbalıq hücumü nəticəsində zədələnməsi bəndini də qeyd edirlər.

**Deyirlər,
delfinlər bir-birini adı ilə
çağırır...**

Hə, əzizim. Onların hər birinin adı var. Bir delfin digərlərini səsləyəndə: "Çaça, Lol, Sisi, Klo, Pol, Tru, Non, Bro gəlin oynayaq", – deyir. Bu adları mən düşündüm... Əsil delfin adları haqqında növbəti sualın olsa, çətin məsələ olacaq... Amma sadələdiyim adlar mənə yeni ideya verdi. Delfinlər haqqında nağıl-povest yazmaq ideyası...

**Ördək suda bata
bilir, deyirlər. İnanaq, inan-
mıyaq?**

Ola bilər! Bir neçə gün suda olmayan ördək, ilk dəfə suya baş vuranda oradan salamət çıxmaya bilər. Yəni boğular. Əlbəttə, əgər ördək lazımi prosedurları yerinə yetirməyə. Məsələn, lələklərini qaydada saxlamasa, yəni vaxtılı-vaxtında yağlamasa. Belə olan halda lələklər quruyur və ördəyi suyun üzərində tuta bilmir.

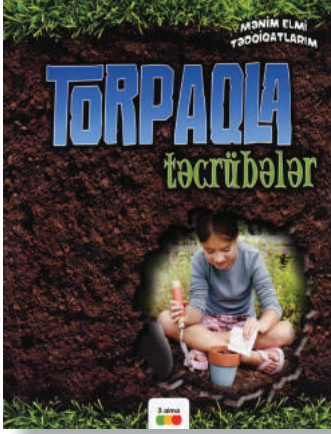
**Dələlər ağac
əkə bilir. İnanaq, inanma-
yaq?**

Nə deyim? Deyim: "İnan". Doğru olmaz. Deyim: "İnanma". Yenə də səhv edərdəm. Dələlər ağac əkir. Amma bilərəkdən yox. Onlar, sadəcə, ayda 1000 dənəyə yaxın gizlinc düzəldir, torpağın altında qoz, fındıq, palıd qozası basdırırlar. Bəzilərinin yerini unudur, bəzilərinin isə yeməyə imkanları olmur. Və bu qoz, fındıq da cücərir, qol-budaq atır, olur ağac.

Çox oxusan, çox bilərsən

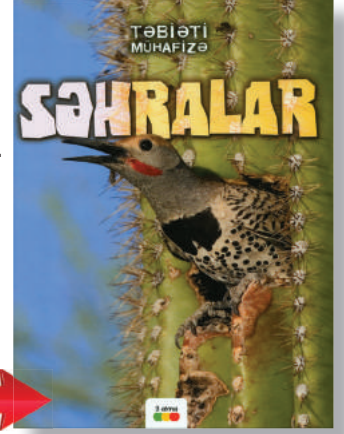

**Teylor-Batler,
K. Torpaqla
təcürübələr**

Torpaq haqqında hərtərəfli, dolğun məlumat almaq istəsən, bu kitabdən çox faydalana biləcəksən.

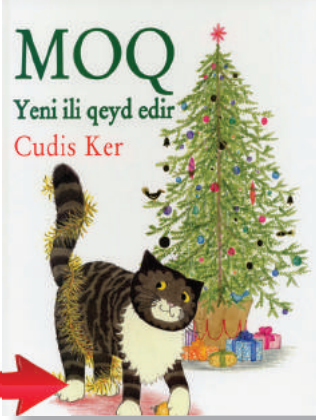
**Voldron Melani,
Səhrələr**

Kitab Yer kürəsinin ən quraq ərazisi – səhrələr və oranın bitki və heyvanat aləmindən bəhs edir. Kitabda "Quraqlıq", "Səhra bitkiləri" və s. bölmələrdə maraqlı məlumatlar var.

**Ker, C. Moq yeni ili
qeyd edir**

Moq adlı pişiyin evində qəribə hadisələr baş verir. Ona görə də Moq evdən qaçıb dama çıxır. Axırda Moq tappıltı ilə evin içinə düşür. Görəsən, necə?

**Xeynekt, Xido Van.
Rikinin küknar ağacı**

Yeni ilin gəlişinə az qalmışdı, amma hələ Rikinin küknar ağacı yox idi. Valideynləri küknar ağacı almağa vaxt tapmamışdılar. Amma Riki təkid etdi ki, atası mütləq onunla bazara gedib küknar ağacı almalıdır.

Uayld, Oskar. Nağıllar

Elm və texnikanın yeni-yeni möcüzələri dövründə oxucunu hansı nağıl möcüzəsi ilə heyrləndirmək olardı? Lakin O.Uayld heyrləndirə bildi! İstedadlı yazıcının sehrli qələmində realıqla əfsanəvilik, tarixiliklə şərtlilik qovuşaraq dinamik süjetli, ciddi ictimai mətləbli nağıllara çevrildi.

**Merime, Prosper.
Hekayələr**

Kitabda fransız yazıçısı Prosper Merimenin ən məşhur əsərləri yeni təqdimatda oxucuların ixtiyarına verilir. Bu novellalar ilk növbədə dərin insani duyğular, qəhrəmanlıq, sevgi kimi ali hisləri özündə ehtiva edir.

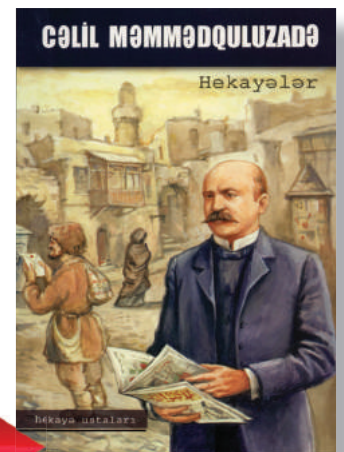
Şıxlı, İsmayıl.

Seçmə hekayələr

İsmayıl Şıxlı xalqdan öyrəndiklərini xalqın özünə qaytarmaqla həm xalqın yazdıqlarını yaşatmış, həm də özünün bədii təxəyyülünü əsl yazıçı səviyyəsində təqdim etməyi bacarmışdır. Bu əfsanə və rəvayətlərin hər birinin adı arxasında elə bir həyat fəlsəfəsi durur ki, o həyat fəlsəfəsi hər bir kəsin taleyindən keçir.

**Məmmədquluzadə,
Cəlil. Seçmə hekayələr**

Kitabda görkəmli Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin ən məşhur hekayələri toplanıb. Bu hekayələrdə XX əsrin əvvəllərindəki Azərbaycan cəmiyyətinin sosial - məişət problemləri əks olunur.

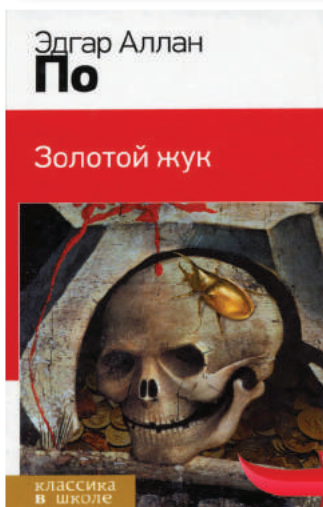

Искандер, Фазиль Абдулович.
Тринадцатый подвиг Геракла
Перед вами книга из серии "Классика в школе", в которой собраны все произведения, изучающиеся в начальной школе, средних и старших классах.

Hüqo, Viktor.
Kozetta : "Səfillər" romanından fragmentlər
Məşhur "Səfillər" romanının bütün dövrlərdə sevilən qahrəmanı Kozetta-nın başına gələnləri bir daha xatırlamaq üçün bu kitabı oxumağın vacibdir.

По, Эдгар Аллан.
Золотой жук
Не тратьте время на поиски литературных произведений, ведь в этих книгах есть все, что необходимо прочесть по школьной программе.

Troqen, Brit.
Kari Troqen.
Marqaret və Pərvanə ağacı
Kitab kimsəsiz uşaqlar və adi, boz qanadları olan xırda canlılar haqqında olduqca qəmli, mənalı və maraqlı hekayədir. Kitabda hadisələrin gərgin və sirli-sehrli inkişafının və sonda Marqaretinin qələbəsinin şahidi ola bilərsiniz.

Berrouz, Edqar Rays.
Tarzan cəngəlliyə qaydır. Meymun qəbiləsindən Tarzan. Tarzan və onun heyvanları

Edqar Rays Berrouz XX əsrdə elmi-fanastika və fantezi janrlarının inkişafına böyük təsir göstərmiş məşhur Amerika yazıçısıdır. Onun yaradıcılığının ən uca zirvəsi "Tarzan" silsiləsidir. E.R.Berrouz Tarzan haqqında ümumilikdə iyirmidən çox əsər yazmış, əsərləri dünyanın bir çox dillərinə tərcümə olunmuş, dəfələrlə ekranlaşdırılmışdır.

Родари, Джанни.
Сказки по телефону
Сказки достаточно короткие, ведь синьору Бьянки приходилось платить за телефонный разговор из своего кармана. Только иногда, когда дела у него шли хорошо, он позволял себе разговор и сказку подлиннее.

А.Погорельский.
Чёрная курица, или Подземные жители
У Алеши появляется необычный друг - черная курица. Он и не догадывается, что его любезная Чернушка - могущественный министр в сказочном подземном мире. Но сможет ли Алеша сохранить верность дружбе, сдержать данное слово? Главное испытание впереди!

Rekordçular

uşlar, quşlar, a quşlar... Yadıma gəlir... Belə bir şeir əzbərləmişdim nə vaxtsa. Quşlar haqqında şeir əzbərləməyə dəyər. Çünki olduqca maraqlı aləmləri var. Yalnız havada olanlar, qanadsız və lələksizlər, suda və havada yaşayanlar, havada-suda-quruda yaşayanlar... Və müxtəlif rekordlara imza atanlar...

Ən böyük və ən sürətli qaçan quş

Təbii... Hamı bir ağızdan deyəcək ki, dəvəquşu. Onda, mən nə deyim ki? Özün yaxşı bilirsən... Sadəcə ölçülərini xatırladım: Afrika dəvəquşunun hündürlüyü 2,80, çəkisi 170 kiloqramdır. Dəvəquşu saatda 80 km sürəti ilə qaçır. Belə qaçış zamanı onun bir addımı 8 metr uzunluqda ola bilər.

Ən uzundimdik quş

Ən uzun dimdik daşıyıcısı qılncimdik arıquşudur. Onun dimdiyi bədənindən 2 dəfə uzundur.

Ən sürətli və itigörən quş

Surətdə şahinə çatan olmaz. Adi halda saatda 200 km, ov zamanı isə 325 km/saat uçur. O, nəinki, ən sürətli quş, həm də ən sürətli canlıdır. Ən güclü görmə qabiliyyəti olan quş da şahindir. Belələri haqqında deyirlər: "Gözü darı dəlidir". Şahinə el laçın da deyilir.

Ən dözümlü quş

Qütb ördəyi - 110 dərəcə selsiyə tab gətirə bilər. O, nəinki ən dözümlü quş, həm də ən dözümlü heyvandır.

Ən kiçik quş

Bu rekordun sahibi arıquşudur. Ən xırda arıquşu 1,5 qram olur. Bədəninin uzunluğu isə 5 santimetr.

Ən yaxşı üzən quş

Əlbəttə pinqvindir... Özü də İmperator pinqvini. Saatda 36 km/saat sürəti ilə, hərdən 500 metr dərinliyə baş vurmaq şərti...

Ən çox yeyən quş

Əvvəlcə ən qarınqulu quş yazdım. Sonra pozdum, düşündüm ki, şərəf və ləyaqətini təhqir etmiş olaram. Ən çox yeyən quş Kuba todisidir... O bir gündə minlərlə həşərat yeyə bilər. Öz çəkisinin 60-65 faizi ağırlığında...

Ən yüksəkdə uçan quş

Bu çox çətin məsələ oldu, dostum. Bir qədər də mübahisəli. Amma son nəticə belədir: bu rekord Rüppel keçəl karkasına məxsusdur. Bu quş 11 min kilometr yüksəklikdə uça bilər. Onun hətta təyyarəyə çırpılması halları da mövcuddur.

Ən uca səslə quş

Hind tovuzquşusu o qədər yüksək və eybəcər səslə qışqırır ki, kilometrərlə uzaqdan eşidilə bilər.

Ən uzunömürlü quş

Böyük sarıkəkil tutuquşu (kaka-du)... Ev şəraitində 80 il, azadlıqda isə 100 ildən çox yaşaya bilər.

Fırtına quşu fəsiləsindən olan dəniz quşu – səyahətçi albatrosdur. Uçuş anında onun gərilməmiş qanadlarının uzunluğu 3,6 metr olur.

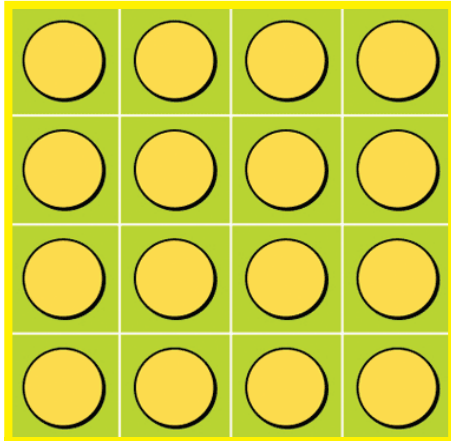
Ən iri qanadlı quş

Ən çox lələkli quş

Qu quşu. Onun 25 mindən artıq lələyi var.

4-ün 4-ə lövhə qəpiklərlə doludur. 6 qəpiyi elə götür ki, hər sütunda və hər sətrdə cüt sayda qəpik qalsın. Şərt aydındır? Onda başla!

Söylə görüm, harada çaylar var, suyu yoxdur, şəhərlər var, binaları yoxdur, meşələr var, ağacları yoxdur?

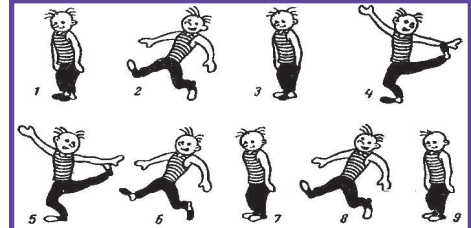

Qara hissəsi qəpiyə tərəf olan kibrit çöpündən başqa, qalan bütün çöpləri götürmək tələb olunur. Yalnız bir şərtə riayət etməklə: əvvəlcə bir kibrit çöpü götürülür, sonra isə dairənin sağı ilə hərəkət edərək hər 13-cü çöp. Hansı kibrit çöpünü birinci götürmək lazımdır?

Sən də mənim kimi onları ayırd edə bilmirsən?! Qardaşlar bir-birinə bir damcı su kimi bənzəyir. Amma diqqətini cəmlə.

Onların hamısı fərqlidirlər. İkisindən başqa. Çünki bu iki qardaş əkizdirlər. Əkizləri tap!

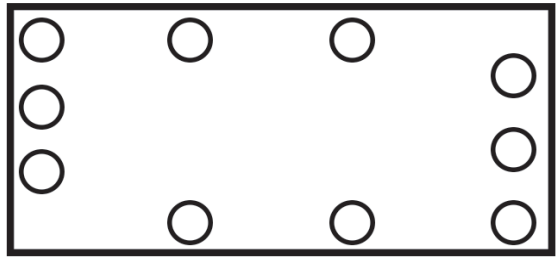

Çörəkçi bişirdiyi çörəkləri velosipedin yük yerinə yığdı və satmağa yollandı. Yolda üç dəfə alıcı ilə rastlaşdı. Birinci alıcı çörəklərin yarısını və üstəgəl çörəklərin ilkin kütləsinin yarısını aldı. İkinci alıcı da qalan çörəyin yarısını və üstəgəl yarım çörək aldı. Üçüncü alıcı isə ikinci alıcı aldığıın yarısını əldə etdi. Bir çörəyi də ortadan bölməmək şərti ilə çörəkçi satmağa neçə çörək aparmışdı?

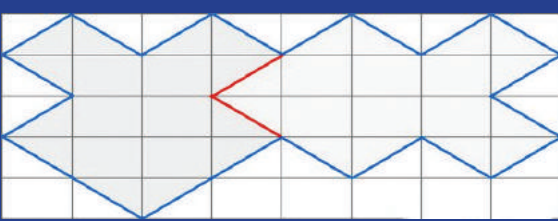

Ötən sayımızdakı məntiqi sualların cavabları

Cavab: Heykəllər aşağıdakı kimi yerləşdirilməlidir:

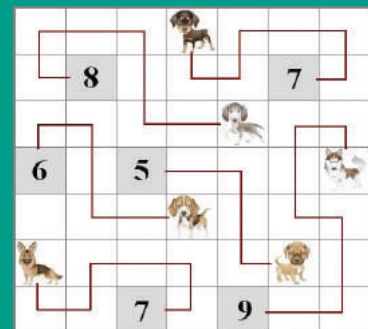
İstənilən üsulla verilmiş fiquru elə böl ki, 2 eyni, nisbətən kiçikölçülü fiqur alınsın.

1-dən 9-a qədər olan rəqəmləri xanalara elə düz ki, bütün cavablar uyğun gəlsin. Mərkəzdə lazım olmayan bir rəqəm olmalıdır.

5	+	2	=	7
+				-
4			3	6
=				=
9	-	8	=	1

Gəzinti meydançasında 6 it və hər itin öz sahibi var. Qırıq xətlər - xaltalarla (nümunədə göstərilən üsulla) it sahibləri və itlər olan xanaları rəqəmlərlə birləşdir. Xatırladım ki, rəqəmlər xaltanın uzunluğunu (yəni xaltanın keçdiyi boş və itli xanaların cəmi) göstərir. Xaltalar bir-birinə toxunmamalı və kəsişməməlidir.

P Yaradıcılıq emalatxanasının ən sevimli materialı nədir? Əlbəttə, plastilin. Rəngbərəng, hara desən, ayılan, necə istəsən, yastılanan, necə yumrulasan, yumrulanan plastilin. Gəl elə plastilini "sevimli, mehriban, səmimi", - deyə tərif edək. Bax bu sevimli, mehriban, səmimi materialdan şəkillərdə gördüklərini düzəltmək üçün uzağa getmə. Mətbəx lövhəsi, oxlov, sarmısaqazan, metal ələk, diş çöpləri, bıçaq, qaşçı bütün evlərdə var. Əllərini silmək üçün salfet, islatmaq üçün isə su dolu stəkan və bir də eskiz cizmaq üçün sadə kərandəs; Üstəgəl sənin təxəyyülün və rəngbərəng plastilinlərin. Uğurlar...

P
L
A
S
T
I
N
O
R
A
R
I
I
A

Baş redaktor: Şəhla Qəmbərova
Redaktor: Sevinc Nuruqızı
Korrektor: İlahə Quliyeva
Bədii tərtibat: Aqil Tağıyev
Üz qabığında: İradə Allahverdiyeva

Müəlliflik hüququ F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasına məxsusdur.
Xüsusi icazə olmadan jurnalın sürətini, elektron variantını çap etmək və yaymaq qanuna ziddir.

Jurnalımıza abunə olmaq üçün aşağıdakı ünvana müraciət edə bilərsiniz.

Ünvan: Bakı AZ1022 S.Vurğun küçəsi 88
Tel: (+99412) 5970851, **Faks:** (+99412) 5970879.

«Aspoliqraf LTD» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsinin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçib.
Qeydiyyat nömrəsi: № 3926 – 06.11.2014

2006-cı ilin noyabrından çıxır.

Təşkilati dəstək: Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Təsisçi: F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

web: www.clb.az

facebook: [fb.com/clb.az](https://www.facebook.com/clb.az)

instagram: [firidunbey_kocerlikitabxanası](https://www.instagram.com/firidunbey_kocerlikitabxanası)

youtube: F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası